

функції спільно з матеріальною складовою. Але існують засоби виробництва, де інформація панує неподільно, складаючи практично стовідсотковий їх зміст, – це нематеріальні активи. Ці засоби виробництва не мають матеріальної природи, можуть бути ідентифіковані і використані підприємством для виробництва, торгівлі, в адміністративних цілях або передачі в оренду іншим особам. Ключовими компонентами формування і використання нематеріальних активів є: винахід, ноу-хау, патент, товарний знак, ліцензія, корисна модель, промисловий зразок. Головна мета використання нематеріальних активів – виробництво продуктів, у яких інформаційна компонента виконує провідну роль. Оскільки велика частина цих активів зачіпає форму власності, то вони є частиною економічних відносин між людьми, тобто частиною інформаційної програми, регулюючої потоки товарів і грошей. Майбутні фахівці повинні вміти реалізувати ці відносини на практиці (зокрема, захищатися від піратських підробок і розкрадань), що є також інформаційним видом діяльності юристів, менеджерів, фахівців інформаційного захисту, програмістів, дизайнерів та ін.

7. Навчати навичок споживання інформаційних товарів. Специфіка інформаційних товарів полягає в тому, що при їх виробництві і використуванні (споживанні) провідну роль виконує інформація. Природа, зміст і форми реалізації продукції під умовною назвою “інформаційні товари” настільки багатоманітні, що важко навіть перерахувати їх усі можливі прояви (товари, що матеріалізують інформацію – наукоємні вироби і послуги; товари, що призначаються для дії на інформацію – комп’ютери, запам’ятовуючі пристрої; товари, що використовують інформацію у виробництві як “робоче тіло” – генна інженерія, освітні технології; товари, що використовують інформацію як предмет споживання – туризм, парфумерія; товари, що самі є інформацією – комп’ютерні програми, віртуальні послуги). Перехід на споживання інформаційних товарів (виробів і послуг) означає перехід до нового стилю життя, якого теж слід навчати.

8. Навчати основ інформаційної екології. Розвиток суспільства шляхом техногенезу та посилення його впливу на біосферу призвів до виникнення конфлікту між людством, з одного боку, і середовищем його існування, в широкому розумінні, з іншого. Екологічна криза, що вразила нашу планету, внесла істотні корек-

тиви у відносини людини і природи, змусила переосмислити всі досягнення світової цивілізації. Приблизно із 60-х років минулого сторіччя, коли перед людством уперше так гостро постала проблема знищення всього живого внаслідок промислової діяльності, почала формуватися нова наука – екологія. Ліквідація екологічних проблем неможлива без застосування новітніх екобіотехнологій для діагностики забруднень довкілля, очищення стічних вод, знешкодження небезпечних газових викидів, використання перспективних засобів утилізації твердих і рідких промислових відходів, підвищення ефективності методів біологічного відновлення забруднених ґрунтів, заміни низки агрохімікатів на біотехнологічні препарати та ін. Нагальною є організація якісної підготовки фахівців у галузі інформаційної екології, екологічної біотехнології, екологічної психології для розв’язування проблем довкілля. Такий підхід якнайкраще відповідає вимогам подолання екологічних проблем. Подані основні напрямки трансформації освітніх процесів покликані створити єдине інформаційне освітнє середовище, запровадити в життя трансформаційну соціально-економічну складову розвитку інформаційного суспільства.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Мельник Л.Г., Ільяшенко С.Н., Касьяненко В.А. Экономика информации и информационные системы предприятия: Учебн. пособ. – Сумы: ИТД “Университетская книга”, 2004. – 400 с.
2. Зарівна О.Т. Глобалізаційні виклики епохи: потреба в толерантності // Вища освіта України. – 2007. – № 1. – С. 84 – 87.
3. Гаджиев К.С. Введение в геополитику: Учебник для вузов. – М.: Логос, 2002. – 429 с.
4. Кузьмінський Є.В., Голуб Н.Б., Кухар В.П. Предмет і освітні аспекти біотехнології // Вища освіта України. – 2007. – № 2. – С. 55 – 62.
5. Зінковський Ю.Ф., Мірських Г.О. Креативність – фрактал сучасної парадигми вищої технічної освіти // Вища освіта України. – 2007. – № 3. – С. 15–20.
6. Пешко С.Є. Освітній чинник у формуванні екологічного світогляду // Вища освіта України – 2007. – № 3. – С. 109–112.
7. Подольська Є. Освіта в контексті глобалізації: напрямки та механізми реалізації реформ в Україні // Вища школа. – 2007. ? № 1. – С. 48–55.
8. Якунин В.А. Педагогическая психология: Учеб. пособие / Европ. ин-т экспертов. – СПб.: Изд-во Михайлова В.А.: Изд-во “Полиус”, 1998. – 639 с.
9. Тимошенко И.И., Соснин А.С. Мотивация личности и человеческих ресурсов. – К.: Изд-во Европ. ун-та, 2002. – 576 с. – Библиогр.: С. 566 – 573.

УДК 32.019

ДЕНИСЮК С.Г. к., політ. н.
м. Вінниця

ПОЛІТИЧНА КОМУНІКАЦІЯ В СТРУКТУРІ СУЧАСНОГО ПОЛІТИЧНОГО ПРОЦЕСУ

Сьогодні роль комунікації в політичній системі суспільства суттєво змінилась: із допоміжного засобу вона перетворилась на особливий процес, який

спонукає систему до розвитку. Одним із чинників такої зміни є вплив глобалізації (зокрема, новітніх технологій). Тому актуальним видається дослідження

ролі політичної комунікації в сучасному політичному процесі.

Поняття глобалізації є багатогранним, тому, не зупиняючись на детальному аналізі сутності цього поняття, зауважимо, що це процес взаємозв'язку структур, культур і суб'єктів у світовому масштабі. Щодо політичної комунікації, то під цим поняттям ми маємо на увазі процес, що охоплює політичну сферу життя людини, є певним видом спілкування між органами влади, політичними партіями, громадськими організаціями і рухами, посадовими особами, виборцями, населенням. Атрибутами цього процесу є: комунікатор, повідомлення, канал, комунікант, реакція і зворотний зв'язок.

Так, науковці під різним кутом зору досліджують проблеми, пов'язані із глобалізацією, взаємодією між політичними акторами і населенням тощо. Варто відзначити праці таких сучасних вітчизняних дослідників, як О. Бабкіна, В. Бебик, М. Головатий, В. Горбатенко, О. Гриценко, С. Демченко, Т. Кадлубович, Л. Кочубей, Г. Почепцов, О. Ромашко та інших.

Однак, не дивлячись на значний масив напрацьованих із зазначеної теми, недостатньо вивчений вплив глобалізації на зміни в структурі та способах організації політичної комунікації. Тому метою дослідження є виявлення ролі політичної комунікації в сучасному політичному процесі.

Так, однією з головних характеристик системи політичної комунікації є її основні актори і способи організації відносин між ними. До недавнього часу інформаційний обмін в просторі політики уявлявся як односпрямований і вертикальний процес (трансляція офіційних повідомлень, коментарів тощо), що дозволяв політичній еліті контролювати маси. Тому класичні дослідження політичної комунікації розглядають її як взаємодію двох учасників – політиків і громадян, між якими посередником виступають ЗМІ.

Сьогодні взаємини між лідерами та їх послідовниками досить інтерактивні, тобто й останні, певним чином, впливають на прийняття рішень лідером. Як відомо, існує досить багато моделей політичної комунікації (Ж.-М. Коттре, К. Сайне та ін.), але важливим є аналіз інформаційних потоків не тільки по вертикалі, але й по горизонталі.

В умовах розвитку інформаційно-комунікативних технологій, демократизації політичних систем значення горизонтального рівня політичної комунікації суттєво зростає, що призводить до збільшення числа різних комунікаторів. Це означає, що в політичній системі відбувається перетинання інформаційних потоків, збільшення їх щільності. Так, на думку Н. Шелекасової, функціональність політичного лідера визначається здатністю коректно продукувати, приймати і транслювати повідомлення по висхідним і низхідним паралельним потокам [1].

Дослідниця виокремлює чотири кола комунікацій лідера та його послідовників, що демонструє слабкі сторони політичної комунікації (існування багатьох шляхів спотворення політично важливої інформації, як на свідомому, так і на несвідомому рівнях). Наприк-

лад, пригадаємо фразу, яку президент США Р. Рейган сказав у вимкнений, як він вважав, мікрофон, готуючись до прямої радіотрансляції. Президент пошуткував, оголосивши про початок ядерного бомбардування СРСР. Однак, ця інформація через особливості цього каналу комунікації, одночасно поступила до реципієнта на всіх комунікативних колах. В результаті ця інформація "з перших рук" викликала паніку серед громадян і дипломатичний скандал у світі.

Помилки в комунікації, які здійснюються в період кризового становища, можуть привести до загострення загальної ситуації. Так, на фоні трагедії в Беслані у вересні 2004 р. дивно виглядала заява представника Білого Дому про те, що уряд США готовий до переговорів з поміркованою чеченською опозицією (допущену помилку виправляв сам президент США).

Важливим моментом в політичній комунікації є поява нових учасників. Слушною є думка Ю. Хабермаса про те, що крім таких політичних акторів, як "держжава" і "ринок", є ще комплекс важливих суспільних інститутів (публічні бібліотеки, державна статистична служба, музеї, система вищої освіти) тощо [2]. Б. Макнейр в якості учасників комунікації визнає ще й спеціалізовані інформаційні структури, терористичні організації, спонсорів, медіа магнатів і рекламодавців, громадян (з різними типами політичної поведінки) [3].

Тому сучасний спосіб розуміння комунікативних процесів в політиці базується на теорії сіткоподібного суспільства і передбачає принцип павутиння в організації таких відносин. М. Кастельє зазначав: "логіка сітки має більше влади, ніж влада в сітці" [4]. Сіткоподібний принцип детермінує відсутність чіткої ієрархії політико-комунікативних зв'язків і наявність динамічної нерівноваги в інформаційних обмінах в політичних системах, несиметричність інформаційних відносин всередині них.

Отже, відносини між важливими акторами політичної комунікації здійснюються як по вертикалі, так і по горизонталі, що сприяє диференціації аудиторії на різні соціальні групи, які взаємодіють на основі сіткового принципу, що сприяє виникненню комунікативних помилок. Політична комунікація в сучасних умовах стає найважливішою складовою політичного процесу і чинником його розвитку.

Тема дослідження потребує подальших наукових розвідок через міждисциплінарний характер і складність предмету вивчення.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Шелекасова Н.П. Современный взгляд на проблемы политической коммуникации и лидерства / Н.П. Шелекасова // Россия. Политические вызовы XXI века: 2-й Всероссийский конгресс политологов. – 21-23 апр. 2000 г. – М., 2002. – С. 524.
2. Хабермас Ю. Теория коммуникативного действия / Ю. Хабермас // Вестник Московского университета. Серия 7, Философия. – 1993. – № 4. – С. 43–63.
3. Макнейр Б. Власть, выгода, коррупция и ложь (Российские средства массовой информации в 90-е годы) / Б. Макнейр // Pro et Contra, 2000. – Т. 5. – № 4. – С. 144-163.
4. Кастельє М. Информационная эпоха: экономика, общество, культура / Кастельє М. – М., 2000 – 607 с.

УДК 211

ДОБРИНСЬКА Д.М.

Наук. керівник ШКІЛЬ С.О. к. філос. н.

м. Київ

АТЕЇЗМ, ЯК СПОСІБ ПІЗНАННЯ СВІТУ

Атеїзм являє собою специфічну область філософських матеріалістичних знань. Як соціальне явище атеїзм виник у тісному зв'язку з розвитком матеріального виробництва, суспільних відносин, філософії, науки і культури. Науковий атеїзм – це система філософсько-матеріалістичних знань про виникнення, еволюцію, функціонування і відмирання релігії, про утвердження буття людини за допомогою подолання релігії і формування її науково-атеїстичного світорозуміння. Проте атеїзм не зводиться до критики релігії. К. Маркс підкреслював, що атеїзм – не лише відмова від бога, але й утвердження буття людини завдяки цьому запереченню. На думку Ф. Енгельса атеїзм, будучи повним запереченням релігії, яке постійно посилається на релігію, сам по собі нічого не являє і тому є релігією. До предмету атеїзму входять питання про виникнення і закономірності розвитку світу і людини, про призначення і сенс життєдіяльності людини, зміст психіки, смерть і безсмертя, питання добра і зла, майбутнього світу і людини і т. п.

Найважливішим завданням атеїзму є розробка проблеми буття людини, проблеми особистості. Релігія знецінює людину. Атеїзм же в свою чергу возвеличує людину і утверджує його буття як перетворювача світу. Як правило, релігія спекулює на глибоко особистих, інтимних переживаннях людини, зображує їх невіддільними розуму і волі. На противагу релігії атеїзм показує, що не вона, а наука і мистецтво здатні не лише відкрити духовний світ людини, а й збагатити його реальним, істинним, піднесеним змістом. Атеїзм, спираючись на досягнення фізіології, медицини, психології розвінчує ідею безсмертя душі, яка є однією із центральних догм релігії. Зі смертю індивіда зникають його психічні властивості. Людина – це найвища цінність в суспільстві. Тому сенс життя – не в підготовці до смерті, як стверджує релігія, а в удосконаленні земної життєдіяльності, у досягненні максимального задоволення матеріальних і духовних потреб людини, в боротьбі за краще майбутнє людей.

На шляху до атеїзму важливу роль зіграв релігійний індуферентизм – байдуже відношення до релігії, характерне для деяких явищ духовної культури. Прогресивні діячі духовної культури епохи Відродження відхилили приклади християнської особистості з її аскетизмом і покорюю, чим готували ґрунт для формування атеїстичного світосприйняття. В сучасній епосі, де атеїстичне світосприйняття є масовим, релігійний

індуферентизм є вчорашнім днем, данина пережиткам минулого.

Велика роль в утвердженні атеїстичного світосприйняття належить власне науковому атеїзму. Його прибічники відстоювали і розвивали матеріалістичні позиції. Так, наприклад, точка зору Дж. Бруно виключає бога як творця світу: “... Вселенная не имеет предела и края, но безмерна и бесконечна”. Подібні думки сприяли активному утвердженню атеїстичного світосприйняття.

Найбільш глибоке і всебічне пояснення атеїзму і критика релігії присутні в творах П. Гольбаха. У своїх працях він підсумував погляди найбільших французьких просвітителів-атеїстів Мельє, Ламетрі, Гельвеція, Дідро та ін. Особливе місце в творчості Гольбаха посідає його книга “Система природи, или о законах мира физического и мира духовного”, опублікована 1770 р. Даний твір є працею колективного розуму, так як в створенні цієї праці брали участь і інші енциклопедисти. Сучасники називали “Систему природи” Біблією матеріалізму і атеїзму. На думку Гольбаха, ще нікому не вдалося довести існування бога. Навіть найвидатніші генії зазнали невдач, а прості допитливі люди лише стверджували щось невизначне з цього приводу. Уявлення про божество, на думку Гольбаха, не лише не корисне для людей, але й навпаки, псує їх, роблять їх гіршими, аніж вони є від природи. Лише інформуючи людей та навчаючи їх істині, стверджує філософ, можна сподіватися зробити їх кращими і щасливішими.

Найвищою формою атеїзму є марксистсько-ленінський. Він підготовлений усім ходом соціально-економічного, політичного і духовного розвитку людства, багатомілітарною історією атеїстичної думки. Виник науковий атеїзм в середині XIX ст. На зміну йому прийшов капіталістичний спосіб виробництва, який породив свого могильника – промисловий пролетаріат.

У XX столітті атеїзм нав'язувався населенню СРСР пануючою владою як єдино можливий світогляд, використовувався для переслідування політичних супротивників та пограбування церков різних конфесій. Комуністична партія з 1919 року відкрито проголошувала в якості свого завдання сприяти відмиранню релігійних забобонів.

Науковий атеїзм має безпосереднє відношення до практики соціалістичного і комуністичного будівництва. З ним пов'язано рішення однієї з найважливіших задач – формування наукового світосприйняття. Рішенню цієї задачі постійно приділяється увага партії.